

**Gmina
Grodzisko Dolne**

RAPORT
z realizacji Programu Ochrony Środowiska
dla Gminy Grodzisko Dolne
za lata 2010 – 2013

Zespół autorski:

mgr Renata Okrajewska

mgr inż. Wioletta Chaba-Demiańczuk

Kielce, wrzesień 2014 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	3
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GRODZISKO DOLNE.....	3
3. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	4
3.1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I OCHRONA PRZYRODY.....	4
3.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	4
3.3. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	5
3.3.1. Wody powierzchniowe.....	5
3.3.2. Wody podziemne.....	7
3.3.3. Gospodarka wodno-ściekowa.....	7
3.4. ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH.....	9
3.5. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	10
3.6. WYKORZYSTANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH.....	10
3.7. TERENY NARAŻONE NA POWÓDŹ.....	11
3.8. GOSPODARKA ODPADAMI.....	12
4. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM.....	15
5. STAN REALIZACJI ZAŁOŻONYCH CELÓW, PONIESIONE KOSZTY PRZEDSIĘWZIĘĆ ORAZ SPOSÓB ICH FINANSOWANIA.....	17
6. PRIORYTETY I CELE EKOLOGICZNE GMINY GRODZISKO DOLNE.....	19
7. WDRAŻANIE I MONITORING „PROGRAMU...”.....	21
8. PODSUMOWANIE.....	21

1. WSTĘP.

Raport z realizacji programu ochrony środowiska dla gminy Grodzisko Dolne sporządzono jako realizację ustaleń ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. 2013 poz. 1232 z późniejszymi zmianami), której art. 18 ust. 2 wprowadza obowiązek sporządzania co 2 lata raportów. Raport ten Wójt Gminy Grodzisko Dolne przedkłada radzie gminy.

Celem opracowania raportu jest:

- przedstawienie aktualnego stanu środowiska naturalnego w gminie,
- przedstawienie postępu z realizacji zadań zapisanych w programie,
- określenie sposobu finansowania realizowanych przedsięwzięć,
- określenie potrzeb wynikających z diagnozy aktualnego stanu.

„Program ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska. Ostatni program został uchwalony przez Radę Gminy Grodzisko Dolne w dniu 18 maja 2011r. uchwałą nr VIII/63/11. Niniejszy raport obejmuje lata 2010-2013.

Niniejsze opracowanie wykonano w Zakładzie Ochrony Środowiska „INWEST-EKO” w Kielcach na zlecenie Wójta Gminy Grodzisko Dolne.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GRODZISKO DOLNE.

Administracyjnie gmina Grodzisko Dolne wchodzi w skład powiatu leżajskiego, woj. podkarpackie. Powierzchnia gminy wynosi 78,42 km² i zamieszкана jest przez 8 280 osób (stan na koniec 2013 r.). W skład gminy wchodzi 10 miejscowości sołeckich.

Pod względem fizyczno-geograficznym północna część gminy Grodzisko Dolne należy do mezoregionu Płaskowyż Kolbuszowski (512.48), natomiast południowa część do Pradoliny Podkarpackiej (512.51), które leżą w obrębie jednostki wyższego rzędu - makroregionu Kotliny Sandomierskiej (512.4-5) (wg Kondrackiego, 2002 r.).

Gmina Grodzisko Dolne jest jednostką administracyjną o charakterze rolniczym. Użytki rolne stanowią 70 % całkowitej powierzchni, lasy i grunty leśne 23 % powierzchni. Na pozostałe grunty przypada 7 %.

Na terenie gminy dominuje drobna działalność usługowo-handlowa prowadzona na potrzeby rolnictwa i własne mieszkańców. Przeważają zakłady małe, zatrudniające do kilku – kilkunastu pracowników.

Atutem gminy są duże możliwości intensyfikacji produkcji ekologicznej, rozwijanej równoległe z agroturystyką i ekoturystyką. Dotyczy to w szczególności obszarów, objętych prawną ochroną przyrody. Na terenie gminy znajdują się Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu z cennymi obiektami przyrodniczymi, urozmaiconym krajobrazem i kompleksami leśnymi. Obszary chronione stwarzają korzystne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji. W gminie zarejestrowane są 4 gospodarstwa agroturystyczne: 2 gospodarstwa znajdują się w miejscowości Grodzisko Dolne pozostałe w miejscowości Grodzisko Nowe i Zmysłówka. Na terenie gminy znajduje się kilka ekologicznych plantacji orzecha włoskiego i czarnej porzeczki. Największą atrakcją turystyczną gminy jest zbiornik wodny „Czyste” z wydzielonym kąpieliskiem strzeżonym, który stanowi doskonałe miejsce do wędkowania i letniego wypoczynku dla mieszkańców i turystów. Ponadto na terenie gminy zlokalizowany jest Szlak rowerowy przyrodniczo – historyczny niebieski o następującym przebiegu: Zalew „Czyste” – Laszczyny – Zmysłówka – lasy państwowe – Opaleniska – Zmysłówka – Podlesie – Grodzisko Dolne – Zalew „Czyste” (całkowita długość szlaku: 28,12 km). Znajdują się to również trasy do uprawiania Nordic Walking. Są to trzy szlaki: trasa zielona (łatwa) –

o długości 5,5 km, trasa czerwona (średnio trudna) – 13 km i trasa czarna (trudna) – 16 km. Cała sieć tras w gminie nosi nazwę „Kraina Łowców Reniferów”.

3. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

3.1. Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne lasy zajmują 23,2 % powierzchni – 1 820 ha. Lasy państwowe zajmują powierzchnię 1296,8 ha i zarządzane są przez Nadleśnictwo Leżajsk – Leśnictwo Zmysłówka (wchodzące w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie). Większy kompleks leśny znajduje się w południowo-zachodniej części gminy. Wśród siedlisk dominują lasy mieszane świeże, wilgotne bory mieszane świeże oraz bory świeże. Lasy kompleksu Zmysłówka zajmują siedliska lasu świeżego, lasu mieszanego świeżego, wilgotnego boru mieszanego świeżego i boru wilgotnego. Przeważają lasy sosnowe i mieszane, z udziałem dębu, buku i grabu. W strukturze wiekowej dominują drzewostany powyżej 50 lat.

Gmina Grodzisko Dolne położona jest w obszarze szczególnie atrakcyjnym pod względem ukształtowania terenu i walorów krajobrazowych. Na terenie gminy wielkoprzestrzennym systemem ochrony przyrody objęto cenne przyrodniczo tereny jako **Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu**. Znajduje się on w południowo-wschodniej części Płaskowyżu Kolbuszowskiego i obejmuje fragment doliny Wisłoka. Na terenie gminy Grodzisko Dolne zajmuje obszar o powierzchni 3 900 ha i obejmuje tereny rolnicze oraz obszary leśne. Cały obszar zlokalizowany jest na powierzchni 6310 ha, na terenie gmin: Grodzisko Dolne i Leżajsk w powiecie leżajskim oraz Białobrzegi i Żołynia w powiecie łancuckim. Obszar cechuje olbrzymie bogactwo fauny i flory. Występują tu gatunki roślin chronionych i rzadkich na Płaskowyżu Kolbuszowskim. Teren obszaru chronionego zlokalizowany jest w południowej części gminy Grodzisko Dolne i zajmuje on prawie połowę obszaru gminy.

Prawną ochroną przyrody w granicach gminy Grodzisko Dolne objęty jest **rezerwat leśny „Zmysłówka”**. Został utworzony w 1953 r. na powierzchni 2,44 ha. Ochroną objęty jest fragment lasu mieszanego: jodła, buk, grab i lipa z udziałem modrzewia polskiego, o cechach zespołu naturalnego.

Na terenie gminy występują następujące zarejestrowane **pomniki przyrody**:

- 7 modrzewi polskich wieku około 150 lat, w miejscowości „Zmysłówka”, utworzone w 1978 r.,
- lipa wieku około 150 lat, w miejscowość Wólka Grodziska, pomnik utworzony w 1984r.
- lipa wieku ponad 100 lat, w miejscowość Wólka Grodziska, pomnik utworzony w 1984 r.

3.2. Powietrze atmosferyczne.

W województwie podkarpackim ocenie pod kątem ochrony zdrowia podlegają 2 strefy: strefa miasto Rzeszów i strefa podkarpacka. Pod kątem ochrony roślin ocena wykonana jest dla strefy podkarpackiej. Gmina Grodzisko Dolne znajduje się na terenie strefy podkarpackiej – kod PL1802.

Wyniki uzyskane za rok 2013 wg raportu WIOŚ kwalifikują strefę podkarpacką w sposób następujący:

❖ *Klasyfikacja strefy ze względu na ochronę zdrowia*

Zanieczyszczenia gazowe:

- dwutlenek siarki – klasa A co oznacza, że nie wystąpiło w 2013 r. zagrożenie przekroczenia dopuszczalnych stężeń w powietrzu,
- dwutlenek azotu – klasa A,

- tlenek węgla – klasa A,
- benzen – klasa A.

Zanieczyszczenia pyłowe:

- pył zawieszony PM10 – klasa C, co oznacza, że wystąpiło przekroczenie wartości dopuszczalnych ustalonych dla pyłu PM10 w powietrzu. Wyniki pomiarów i modelowania były podstawą do wyznaczenia obszarów przekroczeń pyłu PM10 w województwie podkarpackim. Gmina Grodzisko Dolne nie znalazła się w w/w obszarze,
- pył zawieszony PM2.5 – klasa C, co oznacza, że wystąpiło przekroczenie wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji ustalonej dla pyłu PM2.5 w powietrzu. Wyniki pomiarów i modelowania były podstawą do wyznaczenia obszarów przekroczeń pyłu PM2.5 w województwie podkarpackim. Gmina Grodzisko Dolne nie znalazła się w w/w obszarze.

Zanieczyszczenia w pyłe PM10:

- arsen – klasa A, co oznacza, że nie wystąpiło zagrożenie przekroczenia wartości docelowej w powietrzu,
- kadm – klasa A,
- nikiel – klasa A,
- ołów – klasa A,
- benzo(a)piren – klasa C, co oznacza, że wystąpiło przekroczenie wartości docelowej ustalonej dla B(a)P w powietrzu. Wyniki pomiarów i modelowania były podstawą do wyznaczenia obszarów przekroczeń w województwie podkarpackim. Gmina Grodzisko Dolne znalazła się w obszarze przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Zanieczyszczenia wtórne:

- ozon – klasa A.

❖ *Klasyfikacja strefy ze względu na ochronę roślin*

- dwutlenek siarki – klasa A
- tlenki azotu – klasa A
- ozon – klasa A.

Największymi emitentami zanieczyszczeń do powietrza zlokalizowanymi na terenie gminy są: kotłownie indywidualne w gospodarstwach domowych opalane w większości węglem kamiennym oraz komunikacja drogowa.

3.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

3.3.1. Wody powierzchniowe.

Główną rzeką gminy jest Leszczyńska (Grodziszczanka) wraz z dopływami, będąca lewobrzeżnym dopływem rzeki Wisłok (lewobrzeżny dopływ Sanu), która przepływa w południowej części gminy (teren sołectwa Chodaczów). Na terenie gminy zlokalizowane są 3 zbiorniki retencyjne:

- „Czyste” w Grodzisku Dolnym o powierzchni 8,05 ha i pojemności 100,6 tys. m³, zasilany z rowu melioracyjnego. Zbiornik pełni funkcję retencyjno-rekreacyjną.
- „Grodzisko Górne” o powierzchni 0,55 ha i pojemności 5 tys. m³, usytuowany na rzece Leszczyńska w Grodzisku Górnym.
- „Wólka Grodziska” - o powierzchni 0,41 ha i pojemności 3,70 tys. m³, usytuowany na rzece Leszczyńska. Zbiornik znajduje się w miejscowości Wólka Grodziska.

Teren gminy Grodzisko Dolne zlokalizowany jest na obszarze następujących jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych:

1) JCWP

Lp.	nr JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Typ JCWP	Status	Cel środowiskowy
		Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP				
1.	640	PLRW2000172267992	Dopł. w Budach Łańcuckich	GW0822	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	dobry stan wód
2.	530	PLRW20001622692	Leszczyńska	GW0822	Potok nizinny lessowo-gliniasty (16)	silnie zmieniona część wód	dobry potencjał wód
3.	642	PLRW20001722714	Dopł. spod Chałupek Dębnińskich	GW0828	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	dobry stan wód
4.	644	PLRW200017227189	Błotnia	GW0828	Potok nizinny piaszczysty (17)	naturalna część wód	dobry stan wód
5.	639	PLRW200017226792	Dopływ ze Stawów Korniańskich	GW0822	Potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona część wód	dobry potencjał wód
6.	1767	PLRW20001922699	Wisłok od Starego Wisłoka do ujścia	GW0822	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta (19)	silnie zmieniona część wód	dobry potencjał wód

2) JCWPd

Lp.	Jednolita część wód podziemnych (JCWPd)		Cel środowiskowy
	Europejski kod JCWPd	Nazwa JCWPd	
1.	PLGW2200127	127	dobry stan ilościowy i chemiczny

Wyniki klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego i stanu chemicznego rzek w jednolitych częściach wód powierzchniowych monitorowanych w roku 2012 wg raportu WIOŚ przedstawiają się następująco:

1) Wisłok od Starego Wisłoka do ujścia

Kod JCW PLRW20001922699

Punkt pomiarowo-kontrolny: Wisłok - Tryńcza PL01S1601_1940

Stan chemiczny – dobry

Ocena spełnienia wymagań dla obszarów chronionych – nie

Stan/potencjał ekologiczny – umiarkowany

Stan JCWP - zły

2) Błotnia

Kod JCW PLRW200017227189

Punkt pomiarowo-kontrolny: Błotnia - Wierzawice PL01S1601_3243

Stan chemiczny – dobry

Ocena spełnienia wymagań dla obszarów chronionych – nie

Stan/potencjał ekologiczny – słaby

Stan JCWP - zły

Podstawowymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych są odprowadzane do wód (surowe lub niedostatecznie oczyszczone) ścieki:

- komunalne z jednostek osadniczych,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych (głównie związków biogenych) i komunikacyjnych.

3.3.2. Wody podziemne.

Teren gminy Grodzisko Dolne jest obszarem zasobnym w wody podziemne, które są głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Wody podziemne o znaczeniu gospodarczym występują w utworach czwartorzędowych. Wody w utworach trzeciorzędowych mają niewielkie znaczenie użytkowe i wyłącznie lokalny charakter. Występowanie poziomów wodonośnych jest ściśle uzależnione od budowy geologicznej i tektoniki starszego podłoża. Na terenie gminy wody podziemne z utworów czwartorzędowych częściowo objęte są ochroną jako Główny Zbiorniki Wód Podziemnych GZWP nr 425 Stalowa Wola-Rzeszów-Dębica. Ochrona GZWP wynika na tych obszarach z istniejących i obowiązujących przepisów (*Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne – tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019 z późniejszymi zmianami*).

W granicach administracyjnych województwa podkarpackiego znajduje się siedem jednolitych części wód podziemnych. Żadna z wymienionych JCWPd nie ma statusu zagrożenia nieosiągnięcia dobrego stanu. W związku z powyższym badania stanu chemicznego wód podziemnych prowadzone są tu tylko w sieci monitoringu diagnostycznego. Na terenie gminy Grodzisko Dolne monitoring wód podziemnych nie jest prowadzony. Jakość wody podziemnej jest stale kontrolowana na ujęciach komunalnych przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną.

3.3.3. Gospodarka wodno-ściekowa.

Teren gminy Grodzisko Dolne jest obszarem zasobnym w wodę podziemną, która stanowi główne źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze. Do zbiorowego zaopatrzenia wykorzystywane są wody poziomu czwartorzędowego. Pobór wody na potrzeby wodociągu grupowego odbywa się z trzech ujęć:

- ujęcie „Grodzisko”, w skład którego wchodzi 5 studni wierconych (1 studnia nieeksploatowana) zlokalizowanych na terenie pól uprawnych wsi Grodzisko Górne, w północnej części tej miejscowości i północnej części gminy. Łączna wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi $Q_{\max h}=185,3 \text{ m}^3/\text{h}$.
- ujęcie „Zmysłówka”, w skład którego wchodzi 2 studnie głębinowe (pracujących przemiennie) położone na granicy zabudowy wsi Zmysłówka i pól uprawnych, w centrum tej miejscowości, w południowo-zachodniej części gminy. Wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi $Q_{\max h}=15,3 \text{ m}^3/\text{h}$.
- ujęcie „Żołynia” w skład którego wchodzi jedna studnia głębinowa o wydajności eksploatacyjnej $Q=15,0 \text{ m}^3/\text{h}$, zlokalizowana przy rozproszonej zabudowie osady Grabnik w gminie Żołynia, przy granicy z gminą Grodzisko Dolne w jej południowo-zachodniej części. Obecnie ujęcie to nie jest eksploatowane i stanowi ujęcie awaryjne dla gminy.

Woda na potrzeby wodociągu komunalnego jest dobrej jakości nie wymagającej uzdatniania.

Pobór wody z ujęć wód podziemnych w latach 2010-2013 wynosił:

Rok	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.
Studnie zlokalizowane w miejscowości Grodzisko Górne	191,580 tyś.m ³	196,554 tyś.m ³	180,305 tyś.m ³	191,032 tyś.m ³
Studnie zlokalizowane w miejscowości Zmysłówka	58,585 tyś.m ³	53,605 tyś.m ³	52,803 tyś.m ³	57,452 tyś.m ³
Razem	250,165 tyś.m ³	250,159 tyś.m ³	233,108 tyś.m ³	248,484 tyś.m ³

Na terenie gminy Grodzisko Dolne funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków:

- 1) Oczyszczalnia w m. Grodzisko Dolne. Jest to oczyszczalnia biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 400 m³/d. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest potok Leszczyńka.
- 2) W grudniu 2011 r. oddano do użytku oczyszczalnię ścieków w miejscowości Chodaczów. Jest to mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia o wydajności $Q_{dśr} = 340$ m³/d. Jest oparta na tak zwanych reaktorach porcjowych w układzie SBR. W przyszłości oczyszczalnię można rozbudować do wydajności 940 m³/d. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Wisłok. Planowana jest rozbudowa oczyszczalni w Chodaczowie, która przejmie ścieki z oczyszczalni w Grodzisku Dolnym, która przeznaczona jest do likwidacji w przeciągu około 10 lat.

Kanalizacja w gminie obejmuje następujące miejscowości: Wólka Grodziska, Grodzisko Górne, Grodzisko Dolne-Miasteczko, Grodzisko Dolne, Grodzisko Nowe oraz Chodaczów. Kanalizacja w m. Grodzisko Nowe oraz Chodaczów została wybudowana w roku 2010 (łącznie 25 km sieci).

W tabeli poniżej zestawiono dane ilościowe dot. sieci wodociągowej i kanalizacyjnej za lata 2010-2013:

Rok	2010 r.		2011 r.		2012 r.		2013r.	
	Oddanych do eksploatacji	Ogółem stan na 31.12.2010	Oddanych do eksploatacji	Ogółem stan na 31.12.2011	Oddanych do eksploatacji	Ogółem stan na 31.12.2012	Oddanych do eksploatacji	Ogółem stan na 31.12.2013
Sieć wodociągowa	0,0 km	90,42 km	0,22 km	90,66 km	0,54 km	91,20 km	0,24 km	91,44 km
Przyłącza do budynków	17 szt.	2 244 szt.	31 szt.	2 275 szt.	24 szt.	2 289 szt.	17 szt.	2309 szt.
Zbiorcza sieć kanalizacji sanitarnej	0,0 km	65,10 km	25,42 km	90,52 km	0,17km	90,69 km	0,0 km	90,69 km
Przykanaliki do budynków	11 szt.	966 szt.	287 szt.	1253 szt.	83 szt.	1336 szt.	25 szt.	1361szt.

Na terenie gminy występuje kilka przydomowych oczyszczalni ścieków o pojemności do 7,5 m³/d. Pozostałe gospodarstwa w miejscowościach, w których nie ma kanalizacji posiadają zbiorniki bezodpływowe (szamba), nie zawsze szczelne. Na terenie gminy zinwentaryzowanych jest 431 szamb. W miarę rozbudowy sieci kanalizacji będą kolejno przejmowane ścieki z poszczególnych zlewni (sołectw) i likwidowane w ten sposób „dzikie” miejsca wprowadzania ścieków sanitarnych do środowiska.

Ilość ścieków oczyszczonych, odprowadzonych do odbiornika:

Rok	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.
Oczyszczalnia Grodzisko Dolne (odbiornik potok Leszczynka)	99,0 tyś. m ³	98,3 tyś. m ³	88,1 tyś. m ³	89,5 tyś. m ³
Oczyszczalnia Chodaczów (odbiornik rzeka Wisłok)	-	3,7 tyś. m ³	23,1 tyś. m ³	23,3 tyś. m ³
Razem	99,0 tyś. m ³	102,0 tyś. m ³	111,2 tyś. m ³	112,8 tyś. m ³

W przyszłości planowane jest wykonanie kanalizacji i podłączenie do oczyszczalni pozostałych miejscowości: Laszczyny, Opaleniska, Zmysłówka i Podlesie. Na terenie miejscowości Laszczyny podczas budowy systemu kanalizacji sanitarnej powstaną 4 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Przydomowe oczyszczalnie powstaną w związku z problemami w terenie z podłączeniem kanalizacji sanitarnej oraz z nieopłacalnością podłączenia tych gospodarstw do kanalizacji.

Opłaty za wodę i ścieki:

Opłaty	2010	2011	2012	2013
Woda				
Brutto za 1 m ³	2,40 zł	2,49 zł	2,60 zł	2,60 zł
Abonament za miesiąc	-	-	-	2 zł
Ścieki				
Brutto za 1 m ³	3,40 zł	3,51 zł	4,41 zł	4,75 zł
Dopłata do 1 m ³ ścieków	0,63 zł	0,64 zł	0,91 zł	0,89 zł
Razem za 1 m ³	2,77 zł	2,87 zł	3,50 zł	3,86 zł

3.4. Zasoby surowców mineralnych.

Teren gminy Grodzisko Dolne położony jest poza zasięgiem intensywnej gospodarki górnictwo-przemysłowej.

Na terenie gminy znajdują się złoża rozpoznane szczegółowo znajdujące się w Bilansie zasobów kopalin w Polsce:

Złoża gazu ziemnego:

- „Żołynia-Leżajsk-1” – o zasobach wydobywalnych 861,64 mln m³, złożo eksploatowane
- „Grodzisko Dolne” – o zasobach wydobywalnych 142,33 mln m³, złożo eksploatowane
- „Chałupki Dębnińskie” – o zasobach wydobywalnych 208,66 mln m³, złożo eksploatowane.

Złożo piasków:

- „Laszczyny” – piaski o zasobach 117 tys. ton

Nazwa złoża	2010	2011	2012	2013
Złożo piasku „Laszczyny” (nr koncesji) OŚ.6522.5.2011				
-ilość [Mg]	3875,2	8884,0	755,2	912,0
-opłata eksploatacyjna przypadająca gminie	1116,07 zł	2718,51 zł	231,32 zł	199,8 zł

Złoże gazu ziemnego „Żołyńia-Leżajsk” (nr koncesji) 107/94				
-ilość [m ³]	5 142,076	4 758,088	5 614,245	4 618,018
-opłata eksploatacyjna przypadająca gminie	17 369,94 zł	16 815,09 zł	19 840,82 zł	16 791,08 zł
Złoże gazu ziemnego „Grodzisko Dolne” (nr koncesji) 17/2008				
-ilość [m ³]	4 374,807	4 409,012	4 293,528	4 247,563
-opłata eksploatacyjna przypadająca gminie	14 778,0 zł	15 867,6 zł	15 172,8 zł	15 444,0 zł

3.5. Edukacja ekologiczna

Realizacja programu edukacyjnego dotyczącego ochrony środowiska i ekologii powinna być finansowana ze środków powiatowych i gminnych zgodnie z obowiązującą ustawą Prawo ochrony środowiska. Ze względu na różnicowany poziom wiedzy społeczeństwa na temat problemów ochrony środowiska oraz ekologii, prowadzenie programu edukacyjno-informacyjnego powinno być przeprowadzane na różnych poziomach zaawansowania wiedzy oraz dla poszczególnych grup wiekowych.

Na terenie gminy działania w zakresie edukacji ekologicznej skierowane są głównie do dzieci i młodzieży szkolnej w formie przedmiotów w programach szkolnych, konkursów, olimpiad, wystaw, wycieczek, kiermaszy. Szkoły czynnie uczestniczą we wrześniu w „Sprzątaniu Świata” poprzez udział dzieci w sprzątaniu terenów okolic szkoły, poprzez liczne konkursy plastyczne oraz przedstawienia i lekcje związane z tematyką ekologii i ochrony środowiska. Obchodzony jest również w kwietniu „Dzień Ziemi” poprzez organizowanie dla dzieci specjalnych przedstawień i lekcji dotyczących ochrony przyrody i środowiska. W tych dniach przeprowadzane są również zbiórki makulatury i baterii, przynieszone przez dzieci do szkół. Za największe ilości tych odpadów dzieci otrzymują nagrody

Corocznie organizowany jest konkurs ekologiczny „Przyjaźń środowisku” połączony z zawodami wędkarskimi nad Zalewem „Czyste” z okazji „Dnia Dziecka”. Uczestnicy rozwiązują test z pytaniami związanymi ze środowiskiem i ekologią. Zwycięscy otrzymują nagrody książkowe o tematyce przyrodniczej. Edukacja ekologiczna prowadzona jest również w prasie lokalnej poprzez liczne artykuły związane z tematyką środowiska i ekologii. Organizowane są seminaria ekologiczne dla zainteresowanych mieszkańców gminy.

Na terenie powiatu leżajskiego odbywa się „Festyn ekologiczny”, w którym mogą zaprezentować się wystawcy z gospodarstw ekologicznych i zakładów przetwórczych, podczas tej imprezy odbywają się wykłady z zakresu ekologii, liczne konkursy związane z ekologią oraz prezentowane są potrawy ekologiczne połączone z ich degustacją.

Zagadnienia związane z ochroną środowiska, rolnictwem ekologicznym czy agroturystyką poruszone są w ramach szkoleń prowadzonych dla rolników przez Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Leżajsku. Na terenie gminy działają 4 gospodarstwa agroturystyczne (2 – Grodzisko Dolne, 1 – Grodzisko Nowe, 1 – Zmysłówka) oraz kilka ekologicznych plantacji orzecha włoskiego i czarnej porzeczki.

3.6. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Na terenie gminy Grodzisko Dolne w ogrzewaniu wciąż przeważa jako paliwo węgiel kamienny, głównie ze względu na wysokie ceny oleju opałowego i gazu oraz niedostępność do sieci gazowych niektórych miejscowości. Obecnie na terenie gminy około 60% gospodarstw ma dostęp do gazu ziemnego. Są to miejscowości: Grodzisko Dolne (596

odbiorców), Grodzisko Górne (576 odbiorców), Wólka Grodziska (221 odbiorców), Grodzisko Nowe (169 odbiorców). Coraz bardziej popularna staje się termomodernizacja budynków oraz modernizacja lokalnych kotłowni.

W zakresie energii pochodzącej ze słońca coraz częściej instalowane są kolektory słoneczne zarówno przez osoby prywatne jak i firmy. Obecnie na terenie gminy brak rozbudowanych instalacji słonecznych. Energia słoneczna poprzez kolektory słoneczne wykorzystywana jest w prywatnych domach jednorodzinnych lub obiektach użyteczności publicznej do podgrzewania ciepłej wody użytkowej lub do wspomagania ogrzewania budynków. Obecnie na terenie gminy jest kilkanaście instalacji słonecznych (kolektorów). Istotnym elementem ograniczającym stosowanie tego typu instalacji jest ich wysoki koszt.

Coraz popularniejsze w domach jednorodzinnych stają się piece na biomasę wykorzystujące do spalania części roślinne tj. drewno z szybko rosnących drzew i krzewów, słomy zbóż i rzepaku.

Na terenie gminy planowana była budowa małej elektrowni wodnej na rzece Wisłok w miejscowości Chodaczów. Inwestycja ze względu na rodzaj i lokalizację w granicach obszaru chronionego krajobrazu wymagała przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Postanowieniem z dnia 12.09.2013 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie odmówił uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia pn.: „Budowa małej elektrowni wodnej w miejscowości Chodaczów, gmina Grodzisko Dolne w km 11+560 rzeki Wisłok”, uzasadniając, że pomimo realizacji przedsięwzięcia poza granicami Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000, w efekcie dojdzie do przerwania ciągłości biologicznej rzeki Wisłok, stanowiącej dopływ Sanu (obszar Natura 2000). W związku z brakiem uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przez RDOŚ w Rzeszowie, została wydana decyzja odmowna dotycząca uwarunkowań środowiskowych na realizację tego przedsięwzięcia.

Na terenie gminy istnieją dogodne warunki na lokalizację wiatraków pozyskujących energię z siły wiatru, w związku z tym możliwa jest budowa tego typu instalacji. 30 czerwca 2010 roku Gmina Grodzisko Dolne podjęła uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia II zmiany studium uwarunkowań i kierunku zagospodarowania przestrzennego gminy oraz sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Przedmiotem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obszar, obejmujący północno-wschodnią część gminy: miejscowości Wólka Grodziska, Grodzisko Górne i część Grodziska Dolnego. W granicach obszaru objętego planem, planowanie jest przeznaczenie terenów m.in. pod budowę turbin farmy wiatrowej. Prace związane z opracowaniem planu wydłużyły się ze względu na konieczność przeprowadzenia dodatkowych badań i ekspertyz, które wykluczają ewentualny wpływ farmy wiatrowej na tereny podlegające ochronie, znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie analizowanego terenu, gdzie jednym z celów ochrony są nietoperze. Wynikiem tych prac jest „Raport z rocznego monitoringu chiropterologicznego i awifauny dla przedsięwzięcia polegającego na budowie farmy wiatrowej w gminie Grodzisko Dolne”. W dniu 27.02.2014r. RDOŚ w Rzeszowie, zaopiniował pozytywnie projekt zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Grodzisko Dolne. Obecnie trwa dalszy proces opiniowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających budowę farmy wiatrowej na terenie Gminy.

3.7. Tereny narażone na powódź.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne istnieje zagrożenie powodziowe związane z wylewami rzek: Wisłok i Leszczyńka. Powierzchnia terenów zagrożonych zalaniem lub podtopieniem z wiosennych roztopów lub letnich deszczy nawalnych na obszarze gminy

Grodzisko Dolne wynosi ok. 930,0 ha. Zagrożenie powodziowe związane z wystąpieniem zatorów lodowych występuje sporadycznie.

W ramach prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym i usuwaniem zniszczeń powodziowych zostały wykonane min. konserwacja potoku Leszczyńka i zabezpieczenie skarpy potoku materacami kamiennymi, odbudowa skarpy zbiornika w Wólce Grodziskiej, konserwacja zbiornika w Grodzisku Górnym, umocnienie skarpy zbiornika „Czyste” w Grodzisku Dolnym i umocnienie brzegu rzeki Wisłok w miejscowości Chodaczów.

3.8. Gospodarka odpadami.

W lipcu 2013 roku weszły w życie przepisy znowelizowanej Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Nowe zapisy mówią o tym, że teraz Gmina staje się właścicielem odpadów wytworzonych na nieruchomości zlokalizowanych na jej terenie. Właściciel ponosi opłaty (na rzecz Gminy) z tytułu odbierania i zagospodarowania odpadów powstających na jego nieruchomości. Oznacza to dla mieszkańców brak obowiązku indywidualnego zawierania umów z przedsiębiorcami wywożącymi śmieci. Mieszkańcy, po przejęciu odpowiedzialności za gospodarkę odpadami przez gminę, mogą oddać wszystkie wyprodukowane śmieci umieszczone w pojemnikach w ramach jednej opłaty. Ustawa premiuje postawę ekologiczną - mieszkańcy segregujący odpady komunalne płacą niższą stawkę za wywóz śmieci, nie segregujący - wyższą.

Zasady odbierania odpadów komunalnych od mieszkańców gminy zostały ustalone w „Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Grodzisko Dolne” jako akt prawa miejscowego.

Od 2010 do końca I połowy 2013 r. odpady komunalne odbierane były przez firmę MZK w Leżajsku i Stare Miasto – Park Wierzawice. Aktualnie (od II połowy 2013r.) odpady komunalne odbierane są przez MZK w Leżajsku. Odpady komunalne i segregowane odbierane są 1 x w miesiącu.

Do gromadzenia odpadów komunalnych zmieszanych stosuje się pojemniki lub worki w kolorze czarnym o pojemności minimalnej 100 l.

Do selektywnego gromadzenia odpadów stosuje się worki o minimalnej pojemności 60 l w następującej kolorystyce:

- 1) żółty – worek przeznaczony na tworzywa sztuczne, puszki, drobny złom, opakowania wielomateriałowe, opakowania ulegające biodegradacji
- 2) biały – worek przeznaczony na szkło bezbarwne i kolorowe
- 3) niebieski – worek przeznaczony na papier i tekturę
- 4) zielony – worek przeznaczony na odpady ulegające biodegradacji i odpady zielone
- 5) brązowy – worek przeznaczony na drobny gruz budowlany i zimny popiół.

Odpady zbierane selektywnie są przekazywane firmom posiadającym odpowiednie zezwolenia dotyczące przetwarzania odpadów.

W II połowie 2013r. został wprowadzony system kodów kreskowych, który służy do identyfikacji wystawianych śmieci.

Od 2014r. odpady zbierane selektywnie można również pozostawić w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowanym na Bazie MZK Leżajsk, ul. Podolszyny 1. Na terenie gminy planowana jest budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów. W punkcie będzie można bezpłatnie zostawiać między innymi następujące rodzaje odpadów:

- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i odpady wielkogabarytowe,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyte opony,

- żarówki i świetlówki,
- chemikalia wraz z opakowaniami,
- środki ochrony roślin wraz z opakowaniami,
- zużyte smary i oleje,
- odpady budowlane i rozbiórkowe

Dodatkowo na terenie gminy rozstawione są pojemniki na następujące rodzaje odpadów:

- kontenery KP7 na odpady komunalne umieszczone w miejscach użyteczności publicznej (np. budynki OPS, stadiony itp.),
- szkło - 8 pojemników typu „dzwon”,
- tekstylia - 9 pojemników na odzież używaną ustawionych na terenie całej gminy,
- przeterminowane leki - 3 pojemniki, znajdujące się w punktach aptecznych na terenie Gminy,
- zużyte baterie- specjalne pojemniki usytuowane w miejscach użyteczności publicznej (urząd, szkoły itp.),

Ponadto 2 razy w roku prowadzona jest zbiórka odpadów wielkogabarytowych, elektroodpadów, akumulatorów i zużytych opon w wyznaczonych miejscach na terenie Gminy.

Ilość i rodzaj odpadów odebranych z gminy w latach 2010-2013 przedstawia się następująco:

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	2010 [Mg]	2011 [Mg]	2012 [Mg]	2013 [Mg]
20 03 01	Nie segregowane (zmieszane) odpady komunalne	387,68	393,72	469	488,1
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	1,66	1,42	11,3	13,1
16 01 03	Zużyte opony	1,10	11,428	40,3	10,5
20 01 23	Urządzenia zawierające freony	0,624	0,211	0,4	0,5
20 01 35	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	2,10	1,446	2,9	4,6
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż 20 01 21, 20 01 23 oraz 20 01 35	1,72	0,3	0,5	1,6
20 01 34	Baterie i akumulatory	0,404	-	0,5	0,4
20 01 01	Papier i tektura	21,25	17,51	14,0	19,9
20 01 39	Tworzywa sztuczne	24,36	36,49	38,7	62,8
20 01 02	Szkło	58,59	60,36	61,3	111,0
20 01 40	Metale	14,21	9,78	6,2	11,1
20 02 03	Inne odpady nie ulegające biodegradacji	35,80	-	-	-
20 03 04	Szlamy ze zbiorników bezodpływowych służących do gromadzenia nieczystości	444m ³	520m ³	1059m ³	1015m ³
20 03 99	Odpady komunalne nie wymienione w innych podgrupach	-	2,98	17,8	11,2
16 02 13	Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12	-	0,013	-	-
16 02 14	Zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 13	-	0,025	-	-
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	0,013	1,72	3,7	7,0
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	1,40	2,44	5,6	-

19 08 05	Ustabilizowany komunalny osad ściekowy	-	6,60	-	-
15 01 07	Opakowania ze szkła	3,05	4,20	4,1	1,6
15 01 04	Opakowania z metali	-	0,003	-	-
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	-	-	0,3	3,2
19 12 12	Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż wymienione w 19 12 11	-	-	14,9	11,0
17 06 05	Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03	-	-	-	0,1
17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	-	-	-	1,1
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	-	-	-	0,4

W poniższej tabeli przedstawiono rodzaje i ilości odpadów zebranych selektywnie w latach 2010-2013:

Rodzaj odpadu	2010 [Mg]	2011 [Mg]	2012 [Mg]	2013 [Mg]
Tworzywa sztuczne	25,76	38,6	44,88	62,8
Metale	14,21	9,8	6,2	11,1
Papier i tektura	21,26	19,2	16,4	26,9
Szkło i opakowania ze szkła	61,64	64,6	65,0	112,6
Razem:	122,9	132,2	132,5	213,4

W latach 2010-2013 opłaty za odbiór odpadów kształtowały się następująco:

Odpady	2010	2011	2012	2013	
				I półrocze	II półrocze
Brutto od osoby	2,40 zł	2,49 zł	2,76 zł	4,00 zł	5,00 zł (przy zbiórce selektywnej) 10,00 zł (gdy nie jest prowadzona zbiórka selektywna)

Od II półrocza 2013r. dla nieruchomości niezamieszkałych, które nie pełnią funkcji mieszkalnej tj. szkoły, sklepy, przedsiębiorstwa itp. wysokość opłaty zależy od pojemności pojemników, które będą określone w deklaracji np. stawka za pojemnik o pojemności 120 litrów wynosi 10 zł brutto na miesiąc gdy odpady zbierane są w sposób selektywny, a 20 zł brutto gdy odpady nie są zbierane w sposób selektywny.

W 2011 r. została przeprowadzona inwentaryzacja odpadów zawierających azbest na terenie gminy Grodzisko Dolne oraz opracowany został program usuwania wyrobów zawierających azbest. W niniejszym programie w oparciu o dane uzyskane z inwentaryzacji metodą spisu z natury wyrobów zawierających azbest wytyczono cele, ustalono harmonogram usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oszacowano całkowity koszt utylizacji wyrobów zawierających azbest z terenu gminy. Na podstawie inwentaryzacji stwierdzono, że na terenie Gminy Grodzisko Dolne znajduje się 83 236 m² płyt azbestowo-cementowych na 785 obiektach.

Zestawienie wyrobów zawierających azbest wg miejscowości w Gminie Grodzisko Dolne:

L.p.	Miejscowość	Liczba obiektów	Powierzchnia [m ²]	Przewidywany ciężar [kg]
1	Chodaczów	69	6 496	71 452
2	Grodzisko Dolne	249	25 488	280 371
3	Grodzisko Górne	170	17 283	190 111
4	Grodzisko Nowe	93	14 200	156 199
5	Laszczyń	38	3 965	43 618
6	Opaleniska	24	1 942	21 357
7	Podlesie	26	2 159	23 754
8	Wólka Grodziska	42	4 841	53 247
9	Zmysłówka	74	6 862	75 482
		785	83 236	915 590

Powierzchnia i przewidywany ciężar wyrobów zawierających azbest:

Lp.	Typ	Ilość	Przewidywany ciężar [kg]
1	Płyty azbestowo-cementowe płaskie	5 215 m ²	57 365
2	Płyty azbestowo-cementowe faliste	78 020,45 m ²	858 225
	Razem	83 235,45 m²	915 590

W 2010-2012 r. odpady zawierające azbest zostały przekazane na składowisko Odpadów w Młynach (gmina Radymno, woj. podkarpackie) zarządzane przez Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie. W 2013 r. odpady zawierające azbest przekazano na składowisko odpadów Tuczępy (gmina Tuczępy, woj. Świętokrzyskie), zarządzane przez „Środowisko i Innowacje” Sp. z o.o. Dobrów.

Ilość odpadów przekazanych na składowisko oraz koszt odebrania i przekazania:

Obiór eternitu	2010	2011	2012	2013
Ilość w Mg	43,44	23,68	41,64	54,63
Wydatki w zł	12 389,54	7 052,88	12 797,75	18 880,13

4. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM

Zgodnie z Ustawą – Prawo ochrony Środowiska organami ochrony środowiska są:

- 1) wójt, burmistrz lub prezydent miasta;
- 2) starosta;
- 2a) sejmik województwa;
- 2b) marszałek województwa;
- 3) wojewoda;
- 4) minister właściwy do spraw środowiska;
- 5) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
- 6) regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska działające na podstawie przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska wykonują zadania w zakresie ochrony środowiska, jeżeli ustawa tak stanowi.

- Wójt, burmistrz, prezydent miasta – rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu

zagospodarowania przestrzennego gminy, zajmują się wydawaniem decyzji środowiskowych dla planowanych przedsięwzięć.

- Starosta – jako organ wydający decyzje z zakresu administracji rządowej i samorządowej, sprawujący nadzór nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką w polnych obwodach łowieckich, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

W kompetencji starosty jest wydawanie m. in. następujących decyzji:

- pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- pozwolenia wodnoprawne,
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
- pozwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu, zbierania, przetwarzania odpadów,
- koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż (na powierzchni nie przekraczającej 2 ha, przewidywanym rocznym wydobycie kopaliny ze złoża w roku kalendarzowym nie przekroczy 20 000 m³, wydobycie metodą odkrywkową oraz bez użycia materiałów strzałowych)
- zatwierdzenia projektu prac geologicznych, których wykonanie nie wymaga koncesji,
- zatwierdzanie dokumentacji hydrogeologicznych.

- Regionalny dyrektor ochrony środowiska – do zadań należy udział w strategicznych ocenach oddziaływania na środowisko, przeprowadzanie ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko lub udział w tych ocenach, tworzenie i likwidacja form ochrony przyrody, ochrona i zarządzanie obszarami Natura 2000 i innymi formami ochrony przyrody, wydawanie decyzji na podstawie ustawy o ochronie przyrody, prowadzenie postępowań i wykonywanie innych zadań, o których mowa w ustawie o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie. Regionalny dyrektor ochrony środowiska jest właściwy w sprawach przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zamkniętych.

- Marszałek Województwa – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie, wydaje pozwolenia zintegrowane. Jest organem w zakresie melioracji wodnych, uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa i program ochrony środowiska, sprawuje kontrolę nad WFOŚ i GW.

Marszałek województwa jest właściwy w sprawach:

- 1) przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zakładów, gdzie jest eksploatowana instalacja, kwalifikowana jako przedsięwzięcie mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,
- 2) przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, realizowanego na terenach innych niż wymienione w pkt 1.

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska,
- Minister Środowiska – odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.

Nowy podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

Ilość wydanych decyzji dotyczących ochrony środowiska i ochrony przyrody

Nazwa decyzji	2010	2011	2012	2013
Decyzje zezwalające na usunięcie drzew i krzewów (ustawa o ochronie przyrody)	67	92	80	100
Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla planowanych przedsięwzięć (ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o cenach oddziaływania na środowisko)	1	4	2	0
Decyzja zezwalająca na świadczenie usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminie)	-	1	-	-
Wpis do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości (ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminie)	-	-	6	3
Zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków (ustawa o zbiorowych zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków)	-	-	1	-

5. STAN REALIZACJI ZAŁOŻONYCH CELÓW, PONIESIONE KOSZTY PRZEDSIĘWZIĘĆ ORAZ SPOSÓB ICH FINANSOWANIA

„Program ochrony środowiska dla Gminy Grodzisko Dolne” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska. Ostatni program został uchwalony przez Radę Gminy Grodzisko Dolne w dniu 18 maja 2011r. uchwałą nr VIII/63/11. W 2014 roku przystąpiono do kolejnej aktualizacji „Programu ...”.

Zadania zrealizowane w celu ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego w latach 2010-2013, poniesione koszty i źródła finansowania:

Nazwa przedsięwzięcia	Koszt realizacji (PLN)	Jednostka odpowiedzialna	Źródła finansowania
2010			
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w gminie Grodzisko Dolne	1 119 920,74	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne-Regionalny Program Operacyjny

Przebudowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych na obiektach poscaleniowych Grodzisko Górne i Wólka Grodziska	245 000,00	Urząd Marszałkowski	Środki jednostki odpowiedzialnej - Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
Budowa szlaku turystycznego pieszego „Wielkie Grodzisko” na odcinku Grodzisko Dolne – Grodzisko Górne	468 115,86	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
Zakup 3 motopomp szlamowych	18 000,00	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - WFOŚiGW
Konserwacja potoku Grodziszczanka i odbudowa skarpy zbiornika w Wólce Grodziskiej	260 000,00	PZMiUW Rzeszów	Środki jednostki odpowiedzialnej
2011			
Budowa szlaku turystycznego pieszego „Wielkie Grodzisko” na odcinku Grodzisko Górne – Wólka Grodziska	396 555,49	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
Remont dróg gminnych	227 146,06	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - Promesa Powodziowa
Remont dogi Wodrolowej i rowu Jasieniec	167 447,54	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - Promesa Powodziowa
Termomodernizacja OSP w Grodzisku Górnym i Grodzisku Dolnym	232 408,20	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - WFOŚiGW
Przebudowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych na obiektach poscaleniowych Grodzisko Górne i Wólka Grodziska	210 970,00	Urząd Marszałkowski	Środki jednostki odpowiedzialnej - Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
Zakup agregatu prądotwórczego dla OSP Grodzisko Dolne	45 690,00	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - WFOŚiGW
Przebudowa drogi gminnej „Na Góry w Grodzisku Dolnym i Grodzisku Górnym”	1 393 712,04	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - Regionalny Program Operacyjny
Konserwacja potoku Grodziszczanka na odcinku 6 km	50 239,00	PZMiUW w Rzeszowie	Środki własne jednostki odpowiedzialnej
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Grodzisko Nowe i Chodaczów	5 136 053,00	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - Regionalny Program Operacyjny i NFOŚiGW
Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Chodaczów	4 782 000,00	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - Regionalny Program Operacyjny
Modernizacja części osadowej na istniejącej oczyszczalni ścieków w Grodzisku Dolnym	864 000,00	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne - Regionalny Program Operacyjny

2012			
Remont drogi gminnej „Na Marcinka” w Zmysłówce	395 851,26	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne- Narodowy Plan Przebudowy Dróg Lokalnych
Most koło remizy w Grodzisku Górnym	347 330,34	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne Promesa Powodziowa
Przebudowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych na obiektach poscaleniowych Grodzisko Górne i Wólka Grodziska	389 694,00	Urząd Marszałkowski	Środki jednostki odpowiedzialnej - Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
Zakup agregatu prądotwórczego trójfazowego dla OSP Zmysłówka wraz z przyczepką	20 000,00	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne WFOŚiGW
Umocnienie skarpy zbiornika „Czyste” w Grodzisku Dolnym	80 000,00	PZMiUW w Rzeszowie	Środki jednostki odpowiedzialnej
Konserwacja potoku Grodziszczanka na odcinku 5 km	34 000,00	PZMiUW w Rzeszowie	Środki jednostki odpowiedzialnej
Konserwacja zbiornika w Grodzisku Górnym	25 000,00	PZMiUW w Rzeszowie	Środki jednostki odpowiedzialnej
Umocnienie brzegu rzeki Wisłok w miejscowości Chodaczów	360 000,00	RZGW Kraków	Środki jednostki odpowiedzialnej
2013			
Przebudowa przepustu w ciągu drogi wewnętrznej dz. ewid. Nr 1280/1 w km 0+015 na potoku Grodziszczanka w Grodzisku Górnym (Agronomówka)	181 846,22	Gmina Grodzisko Dolne	Środki zewnętrzne Promesa Powodziowa
Remont drogi gminnej nr 104565R Opaleniska – Budy w km 0+000–4+275 w Opaleniskach	123 733,08	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne- Narodowy Plan Przebudowy Dróg Lokalnych
Budowa kładki dla pieszych w ciągu drogi powiatowej nr 1259R w km 4+260-4+275 w Grodzisku Dolnym	110 861,80	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne
Przebudowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych na obiektach poscaleniowych Grodzisko Górne i Wólka Grodziska	299 969,00	Urząd Marszałkowski	Środki jednostki odpowiedzialnej - Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
Konserwacja i zabezpieczenie skarp potoku Grodziszczanka materacami kamiennymi	48 465,00	PZMiUW Rzeszów	Środki jednostki odpowiedzialnej
Opracowanie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z inwentaryzacją azbestu na terenie gminy	8 000,00	Gmina Grodzisko Dolne	Środki własne i zewnętrzne- Ministerstwo Gospodarki

6. PRIORYTETY I CELE EKOLOGICZNE GMINY GRODZISKO DOLNE.

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, „Programu ochrony środowiska województwa podkarpackiego”, „Programu ochrony środowiska powiatu leżajskiego” oraz szans i zagrożeń wynikających z diagnozy w gminie Grodzisko Dolne ustalono, iż

nadrzędnym celem działań ekorozwojowych, które należy realizować w gminie jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego i ochrona jego zasobów.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria sformułowano następujące priorytety ekologiczne w gminie Grodzisko Dolne:

Ochrona zasobów przyrody (przyroda, lasy, gleby, zasoby surowców mineralnych)

- renaturalizacja ekosystemów;
- kontynuowanie zalesień;
- budowa infrastruktury turystycznej;
- popieranie produkcji żywności metodami ekologicznymi;
- ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu;
- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych;
- likwidacja nielegalnego wydobycia.

Edukacja ekologiczna

- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów i uciążliwości środowiska;
- opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej;
- włączenie władz samorządowych w proces edukacji ekologicznej.

Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- budowa systemów kanalizacji sanitarnej;
- modernizacja i usprawnienie urządzeń do poboru i przesyłania wody;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków;
- budowa zabezpieczeń przeciwpowodziowych;
- konserwacja melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi.

Ochrona powietrza atmosferycznego

- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- wykonywanie termomodernizacji budynków;
- modernizacja kotłowni na bardziej ekologiczne i ekonomiczne.

Oddziaływanie hałasu

- ograniczenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem.

Poważne awarie

- działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w przedsiębiorstwach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych;
- szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

Gospodarka odpadami

- osiągnięcie odpowiednich poziomów selektywnej zbiórki;
- likwidowanie na bieżąco „dzikich wysypisk” odpadów przez rekultywację lub usunięcie złożonych tam odpadów;
- nawiązywanie współpracy z firmami specjalistycznymi zajmującymi się odzyskiem i recyklingiem odpadów;
- propagowanie przydomowych kompostowników odpadów ulegających biodegradacji.

Źródła i struktura finansowania.

W latach 2010 - 2013 podstawowymi źródłami finansowania zadań związanych z realizacją Programu Ochrony Środowiska były środki z budżetu gminy, środki pochodzące z dotacji i programów pomocowych – krajowych (NFOŚiGW, WFOŚiGW,) i zagranicznych. Źródłem finansowania przedsięwzięć ekologicznych mogą być też kredyty udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska, kredyty komercyjne, kredyty międzynarodowych instytucji finansowych np. Banku Światowego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

Ograniczone środki budżetowe na działania związane z realizacją działań proekologicznych mogły być uzupełnione, m.in. przez środki unijne, które stanowią istotne źródło finansowania.

W województwie podkarpackim podział środków unijnych na działania związane z ochroną środowiska odbywał się zgodnie z:

- 1) Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013;
- 2) Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

7. WDRAŻANIE I MONITORING „PROGRAMU...”.

Monitoring wdrażania Programu oznacza, że regularnie oceniane i analizowane będą:

- stopień wykonania działań
- stopień realizacji przyjętych celów
- rozbieżność pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- przyczyny tych rozbieżności.

Bezpośrednią odpowiedzialność za wdrażanie programu ponosi Wójt Gminy i działający z jego upoważnienia kierownik referatu.

Na podstawie art. 17 ust. 2 pkt. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska, projekt programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska szczegółowe informacje o realizacji „Programu...”, w kolejnych latach Wójt Gminy Grodzisko Dolne będzie przedkładał Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu co 2 lata. Będzie wówczas także możliwość zmian w zapisach, gdyż cele i zadania „Programu...” mogą i będą ulegać zmianie, wraz za zmieniającą się sytuacją prawną, społeczną, gospodarczą czy stanem środowiska. Informacje o planowanych wydatkach na ochronę środowiska winny być przedstawiane społeczeństwu gminy za pośrednictwem internetu i lokalnej prasy.

Realizacja szeregu zadań wymaga udziału gminy, administracji rządowej i samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, przedsiębiorców. Wymaga także szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych. Uczestnikiem realizacji „Programu...” będą także: administracja zajmująca się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadząca monitoring jego stanu oraz administrująca poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie) oraz jednostki dysponujące celowymi środkami finansowymi (np. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

8. PODSUMOWANIE.

W raporcie z realizacji gminnego programu ochrony środowiska przedstawiono aktualny stan środowiska naturalnego na terenie gminy, postęp z realizacji zadań zapisanych

w programie, przedstawiono priorytety i cele ekologiczne oraz określono sposób finansowania przedsięwzięć.

Na terenie gminy Grodzisko Dolne realizowane są zadania w zakresie poprawy stanu środowiska naturalnego zgodnie z zapisami zawartymi w „Gminnym programie ochrony środowiska”. Prowadzone są akcje informacyjno-edukacyjne, sukcesywnie rozwijana jest sieć kanalizacyjna i wodociągowa. Prowadzona jest stała konserwacja potoku Leszczyńska oraz prowadzone są termomodernizacje budynków użyteczności publicznej.

Należy podkreślić, iż stan środowiska na omawianym terenie jest zadowalający, choć można wyróżnić kilka obszarów, gdzie wyraźnie widać opóźnienia w kwestii wspierania jego ochrony. Do obszarów tych należą:

- ochrona powietrza atmosferycznego - obniżanie wielkości emisji gazów i pyłów pochodzących z palenisk domowych, kotłowni węglowych, poprzez zamianę na paliwa ekologiczne,
- gospodarka wodno-ściekowa - konieczność szybszego rozwoju sieci kanalizacyjnej w południowej części gminy,
- edukacja ekologiczna, która wprawdzie nie przekłada się natychmiast na stan środowiska naturalnego, lecz jest działaniem niezbędnym, którego „owoce” będzie można zbierać w przyszłości.

Należy podkreślić, iż w miarę upływu czasu pewnej korekcie (zmianie) będą ulegać działania, a wraz z nimi środki przewidziane do ich realizacji.